

การอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของ
พ่อครูมานพ ยาระณะ
CONSERVATION AND DISSEMINATION OF THE CHAI MONGKOL
DRUM-BEATING IN POR KRU MANOP YARANA STYLE.

¹ลีปกร ขจรกุลจรรยา, ²ทิพวรรณ ทังมั่งมี และ ³ฉลองเดช คุณานูมาต
¹Sippakorn Kajonkuljanya, ²Thipawan Thangmungmee and
³Chalongdej Kupanumat

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ประเทศไทย
Chiang Mai University, Thailand

¹Sipp2528@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 29, 2022; Accepted December 30, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะกลองโอกาสในการตีกลองไชยมงคล รวมถึงประวัติของพ่อครูมานพ ยาระณะ และผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ 2. เพื่อศึกษาการตีกลองไชยมงคล ทำนองเพลง ทำพ็อน ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ 3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบสหสาขาวิชาการ โดยการศึกษาจากทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจทางภาพสังเกตการณ์ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนาแบบกลุ่ม โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับกลองไชยมงคล ในรูปแบบพ่อครูมานพ ยาระณะ เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมา โอกาสในการตีกลองไชยมงคล ลักษณะกลอง ทำนองเพลง ลีลาทำพ็อน ชั้นเชิงต่างๆ รวมถึงความเป็นอัตลักษณ์ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ศึกษาความสำคัญของกลองไชยมงคลและวิเคราะห์ปัญหาของการดำเนินการ

¹ นักศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณະวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณະวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรม เพื่อนำเสนอผลการวิจัย การอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีมาแต่โบราณ ทั้งทางด้านประวัติและความเป็นมา บทบาทหน้าที่ของกลองไชยมงคล การถ่ายทอดองค์ความรู้และการฝึกฝน รวมถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการตีกลองไชยมงคล เพื่อให้เป็นแบบแผนในการเรียนรู้ที่ถูกต้องในการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ตั้งแต่เริ่มต้นฝึกหัด การเข้าเพลง การออกเชิง การร่ายรำ ตบมะพาบ จนเป็นศิลปะการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ได้อย่างสมบูรณ์ และการศึกษาครั้งนี้จึงได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ของการอนุรักษ์การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดแก่ชนรุ่นหลังสืบไป

คำสำคัญ : การตีกลองไชยมงคล

Abstract

This research has 3 objectives: 1. To study the history, characteristics of the drums, the opportunity to play the Chaimongkol drum. Including the history of Por Kru Manop Yarana and who has the ability to play Chaimongkol drums in the form of Por Kru Manop Yarana. 2. To study the playing of the Chaimongkol drum, the melody of the “Tha-Fon” in the form of Por Kru Manop Yarana. 3. To propose guidelines for conservation and dissemination of the Chaimongkol drum playing in the form of Por Kru Manop Yarana. This research is qualitative. Use a multidisciplinary educational approach. By studying both the paperwork and the field visit. Use tools to collect data such as visual surveys, observations from relevant parties. By using questionnaires, interview forms, and group discussions. By interviewing from a group of knowledgeable people and experiences about Chaimongkol drums in the form of Por Kru Manop Yarana. To collect Historical data Opportunity to play the Chaimongkol drum, Drum style, Melody, Dance style, Various tactics Including the identity in the form of Por Kru Manop Yarana, Studying the importance of Chaimongkol drums, and analyzing the problems of the activities. To present research results Conservation and dissemination of the Chaimongkol drumming in the form of Por Kru Manop Yarana. In this study, the students saw the importance of Conservation and dissemination of playing the Chaimongkol drum in the form of Por Kru Manop Yarana, Which is a pearl of ancient wisdom. Both in terms of history and origin Roles and duties of Klong Chaimongkol. Knowledge transfer and practice. Including Customs and traditions related to playing the Chaimongkol drum. To be a model for the correct learning in playing the Chaimongkol drum in the form of Por Kru Manop Yarana from the beginning of training, entering the song, performing the dance, “Tob-mapap”. Until it is the art of percussion. Chaimongkol drum in the form of Por Kru Manop Yarana perfectly. And in this study, the knowledge of the

preservation of the Chaimongkol drum playing in the form of Por Kru Manop Yarana was compiled as a cultural heritage for successive generations.

Keywords: Chai Mongkol Drum-Beating

บทนำ

อาณาจักรล้านนาหมายถึง ดินแดนในเขตภูมิภาคตอนบนของดินแดนไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาหาหลักฐานของภูมิภาคในแถบนี้ ก่อนที่จะพัฒนาเป็นอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษ 19 นั้น ดินแดนนี้เป็นเขตที่อยู่อาศัยของมนุษย์นานนับสิบล้านมาแล้ว โดยเริ่มจากสมัยไพลสโตซีนตอนกลางต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันหรือจากสมัยที่ประชากรยังคงดำรงชีพด้วยการหาอาหารป่าล่าสัตว์ในเขตเทือกเขา ไม่ตั้งหลักแหล่งถาวร ใช้หินทำเครื่องมือเครื่องใช้ เรื่อยมาจนถึงสมัยสังคมเกษตรกรรมมีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งในพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ ใช้โลหะและดินทำเครื่องมือเครื่องใช้ มีประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก รับวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาภายในชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาเป็นอาณาจักรล้านนาในเวลาต่อมา ชาวล้านนาโดยทั่วไปเรียกตนเองว่า “คนเมือง” ขณะที่ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นชาวจีน พม่า และลาว เรียกชาวล้านนาว่า ไทยวน ไทโยน หรือโยน มาแต่โบราณ และชื่อของสถานที่ ชุมชนและเมืองของล้านนาตามประวัติศาสตร์ยังมีการเรียกโดยคนท้องถิ่นมาจนถึงปัจจุบัน ชาวไทยวนเริ่มสร้างชุมชนเมืองจนพัฒนาขยายเป็นอาณาจักรบนที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงที่ราบลุ่มแม่น้ำสาย(แม่น้ำว้า) ที่ราบลุ่มแม่น้ำกก ที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง และที่ราบลุ่มตามลำน้ำต่างๆของแม่น้ำเหล่านี้ ชุมชนเมืองสำคัญที่สัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยวนก่อตัวพัฒนาขึ้นเป็น แคว้นสุวรรณโคตมคำ อาณาจักรโยนก อาณาจักรหิรัญเงินยาง ซึ่งมีเมืองที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พัฒนาการการขยายอาณาจักรของกษัตริย์ไทยวนในอดีต คือ เมืองสุวรรณโคตมคำ เมืองโยนก เมืองปรีक्षा เมืองหิรัญนครเงินยาง เมืองเชียงตุง เมืองเชียงรุ่ง เมืองเชียงราย เมืองไชยปราการ เมืองพร้าว และเมืองเชียงใหม่

ในสมัยพญามังรายเป็นสมัยที่ชาวล้านนามีความภาคภูมิใจอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นสมัยที่อาณาจักรล้านนาปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นพญามังรายทรงมีบุญญาธิการมีมาก ทรงทำให้นักประวัติศาสตร์ โบราณคดี นักการศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปรู้จักอาณาจักรล้านนาดียิ่งขึ้น ในด้านความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมและวัฒนธรรม ความงามทางธรรมชาติ ขุนเขาคีรีสูงต่ำสลับซับซ้อนป่าเขาลำเนาไพร ห้วยหนองคลองบึง กว้างและแม่น้ำ พืชพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลนานาชนิด วัฒนาอาราม ปูชนียสถานและวัตถุโบราณ ผลิตภัณฑ์ที่ถดถอยอันสวยงามด้วยศิลปะของชาวล้านนาฯ พระองค์ทรงสถาปนานครเชียงใหม่ให้เป็นราชธานีของพระองค์เมื่อปี พ.ศ. 1839 ภายหลังจากที่พระองค์ทรงมีชัยยึดหิรัญชัยได้ในปี พ.ศ.1835 และทรงมีชัยชนะ

เหนือนครใกล้เคียงอื่นๆอีก พระองค์ทรงเป็นทั้งนักรบและนักปกครองชั้นเยี่ยม และยังทรงเป็นกษัตริย์ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ชั้นเลิศอีกด้วย กล่าวคือ ทรงมีพระสหายที่ทรงเดชาบุภาพ 2 พระองค์คือ พ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย และพ่อขุนงำเมืองแห่งพะเยา

ด้านความสัมพันธ์กับต่างอาณาจักรทรงมีความสัมพันธ์อันดีกับอาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรพะเยาและอาณาจักรพุกาม ทรงติดต่ออย่างใกล้ชิดกับอาณาจักรสุโขทัยและรับพุทธศาสนานิกายหินยานมาจากอาณาจักรสุโขทัยจนทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในล้านนาสืบต่อมาจนปัจจุบัน

ด้านการพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพของประชาชน พญามังรายทรงเป็นผู้นำในการสร้างบ้านเมืองและทรงส่งเสริมอาชีพการค้าให้แก่ประชาชนโดยทรงจัดตั้งตลาดขึ้นกลางเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้พญามังรายยังทรงส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรมและการช่างด้วยการนำช่างพม่าฝีมือดีมาจากพุกามมาฝึกสอนวิชาช่างต่างๆ เช่น ช่างทอง ช่างฉ้อ ช่างเหล็ก ช่างเงิน ฯลฯ ให้แก่ชาวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งอาจเป็นต้นกำเนิดของช่างหัตถกรรมที่สร้างงานศิลปหัตถกรรมของล้านนาที่มีรูปแบบผสมผสานกันระหว่างรูปแบบศิลปะพื้นบ้านพื้นเมืองล้านนาและศิลปะพม่าสืบต่อมาจนทุกวันนี้

สภาพปัญหาของกลองไชยมงคลในยุคปัจจุบันในเขตพื้นที่เชียงใหม่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ทำให้ปัจจุบันบทบาทหน้าของกลองถูกลดทอนลง โอกาสในการใช้หรือมีน้อยลง ไม่มีการเก็บรักษาที่เป็นระเบียบ กลองและอุปกรณ์ประกอบ เช่น สว่า(ฉาบ) ไม้ตี ช้องและไม้ตี ชำรุดเสียหาย ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ด้วยสาเหตุและปัจจัยหลายอย่าง อาทิ สภาพบริบททางสังคม สิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ชุมชนเพิ่มขึ้น ความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา หรือความศรัทธาที่มีต่อวัด หรือแม้กระทั่งความศรัทธาที่มีต่อกลองไชยมงคลมีน้อยลง การปลุกฝังหรือปลุกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในชุมชน เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้มีน้อยลง โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นการอนุรักษ์การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ช่างพ็อน ปีพุทธศักราช 2548

ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาสภาพปัญหา บริบททางสังคม ชุมชนเมืองเชียงใหม่ ศึกษารูปแบบการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ลักษณะของกลองไชยมงคล โอกาสการใช้ดี รวมถึงทำนองเพลงการตีกลองไชยมงคล ศึกษาวิธีการถ่ายทอด สืบสาน การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ นำไปสู่การผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนหรือองค์ความรู้ด้านกลองไชยมงคล เพื่อสร้างแรงจูงใจและปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนและผู้สนใจในด้านกลองไชยมงคล ได้เรียนรู้และสืบสานการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะต่อไป ในรูปแบบการผสมผสาน หรือการนำเสนอผลการศึกษาแบบร่วมสมัย เพื่อให้เยาวชนหรือผู้ที่สนใจได้เข้าถึงและเข้าใจองค์ความรู้การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ได้ง่ายขึ้น และเข้ากับยุคสมัย ผ่านสื่อวีดิทัศน์

(Focus group discussion) จากปราชญ์พื้นบ้าน ครู และผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ จำนวน 3 คน และได้สรุปจากองค์ความรู้จากผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้คงอยู่สืบไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ สรุปผล ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของกลองไชยมงคล

กลองชัยมงคล หรือ กลองไชย เป็นชื่อเฉพาะที่ใช้เรียกกลองชนิดหนึ่ง ที่นิยมตีกันอย่างแพร่หลายในดินแดนล้านนาโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่น่าน เป็นต้น

คำว่า ไชย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายความหมายไว้ว่า ไชย (ไช,ไชยะ) ว.ดีกว่า เจริญกว่า

คำว่า มงคล ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายไว้ว่า มงคล (มกคน,มกคนละ) น. เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ

ดังนั้น ความหมายของคำว่ากลองไชยมงคล น่าจะหมายถึงกลองที่นำมาซึ่งความดีและความเจริญกว่า ทั้งในส่วนของสถานะภาวะและบทบาทหน้าที่

กลองไชยมงคล มีชื่อปรากฏอยู่ในตำรา เอกสารโบราณหลายฉบับ อาทิ คัมภีร์พระวินัยดอกเดื่อ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนาน สิบห้าราชวงศ์ ตลอดจนวรรณกรรมชาดกพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นกลองที่ปรากฏร่วมกัน ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทภูมิกากลุ่มแม่น้ำโขง วัฒนธรรมไทเงินเมืองเชียงตุง เมืองสิบสองพันนา เหตุที่เรียกว่ากลองชัย(ชัยเกรี)เพราะมีบทบาทใช้สำหรับตีเพื่อเป็นอาณัติสัญญาณในการรบหรือใช้ในการปกครองบ้านเมือง ซึ่งได้รับคติมาจากบทบาทกลองอาลัมภะ (การเตรียมรบ) ที่ใช้สำหรับตีเพื่อเป็นอาณัติสัญญาณ ในการรบของอสูรกับเทวราช เชื่อว่าเป็นกลองที่นำมาซึ่งชัยชนะแก่บ้านเมือง เหตุที่เรียกชื่อว่า กลองนันทเกรีเพราะมีบทบาทใช้สำหรับประโคม เพื่อให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ ในโอกาสต่างๆ ซึ่งได้รับคติมาจากตะโพนหรือกลองอานกะ (การนำมา) ของเหล่ากษัตริย์ ใช้ประโคมในงานเทศกาลและงานมหรสพ

ส่วนคำว่า“กลองมังคละ”เป็นชื่อกลอง ที่ได้รับคติ มาจากตะโพน หรือกลองอานกะ ซึ่งเหล่ากษัตริย์ให้ทำเป็นกลองชื่อว่า มงคลเกรี เมื่อประโคมแล้ว เชื่อว่า จะนำมาซึ่งความสุขความเจริญให้แก่บ้านเมือง

ส่วนที่เรียกชื่อว่า“กลองชัยมังคละ”นั้น เป็นชื่อที่ใช้เรียกขานกันอีกชื่อหนึ่ง โดยนำเอาชื่อ“กลองชัย” (ชัยเกรี) ซึ่งได้รับคติมาจากกลองอาลัมภะ มาผสมกับชื่อ“กลองมังคละ” (มงคลเกรี) ซึ่งได้รับคติมาจากตะโพนหรือกลองอานกะ มาผสมกัน แล้วเรียกชื่อว่า “กลองชัย

มังคละ” ซึ่งหมายถึง การนำเอาบาทบาทของกลองทั้ง 2 ชนิดนั้น มารวมเป็นกลองชนิดเดียวกัน หรือกลองใบเดียวกัน

แต่ด้วยที่ชาวล้านนาไม่นิยมใช้คำเรียกขานที่มีหลายพยางค์และมักจะตัดทอนคำที่มีหลายพยางค์ ให้ลดเหลือพยางค์เดียว หรือให้สั้นที่สุด เพื่อสอดคล้องกับอุปนิสัยในการออกเสียง เช่น คำว่า “สุวาธูเจ้า” หมายถึง พระภิกษุ ก็ตัดทอนเหลือแต่คำว่า “ธูเจ้า” คำว่า “อุปสัมปทา เปกขะ” ซึ่งหมายถึง การอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ก็ตัดทอนเหลือแต่คำว่า “เป็กข” เป็นต้น ดังนั้นคำว่า “กลองชัยมังคละ” ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ชาวล้านนาไม่นิยมเรียกขาน เพราะมีหลายพยางค์ จึงนิยมใช้คำว่า “กลองชัย” แทน ดังจะเห็นได้จากเอกสารโบราณล้านนาหลายแห่งที่นิยมใช้คำว่า “กลองชัย” เป็นสำคัญ

กลองชัยหรือกลองไชยมงคล เป็นปรากฏการณ์เครือข่ายทางปัญญาที่งอกงามอยู่ในระบบนิเวศของชุมชนล้านนามาแต่โบราณ อันสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพ ชีตความสามารถของบรรพชนในการรังสรรค์ทบพิทที่รายรอบ นำมาสร้างเป็นผลผลิตทางศิลปวัฒนธรรมและใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ โดยผ่านอำนาจทางด้านอาณาจักร (ฝ่ายปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำและมีอำนาจสูงสุด) และอำนาจทางศาสนจักร (ฝ่ายพระสงฆ์หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ) ซึ่งอำนาจทั้งสองส่วนล้วนมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวล้านนาในสมัยนั้นอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

ด้วยพลังเสียงของกลองไชยมงคล อันดังกระหึ่มผสมกับเสียงของกลองลูกตุ้ม และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอื่นๆ ที่สอดแทรกกันอย่างลงตัว ถูกจังหวะจะโคน ถูกนำมาปรุงแต่งประดิษฐ์ให้มีเนื้อหา มีท้องทำนองอันไพเราะและสื่อออกมา เป็นอาณัติสัญญาณที่กำลังบอกความเป็นไปทางสังคมว่า ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร และเมื่อทุกคนได้สดับรับฟังเสียงก็จะรับรู้โดยทั่วกันและเข้าใจในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในบ้านเมืองของตน และทุกคนก็จะต้องปฏิบัติตาม หรือเรียนรู้วิธีการว่าจะทำอย่างไรกัน

กลองไชยมงคลจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของล้านนา และได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยในปัจจุบัน ได้มีศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดการตีกลองไชยมงคลที่มีมาแต่โบราณได้แก่ พ่อครูมานพ ยาระณะ ประชาญ์พื้นบ้าน ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการตีกลองไชยมงคล และยังเป็นผู้ถ่ายทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคลให้แก่ลูกหลานตลอดมา จนได้รับการยอมรับ และได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน ช่างพ่อน) ปีพุทธศักราช 2548 และได้ทำการถ่ายทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคลในหน่วยต่างๆ อาทิ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ชมรมศิลปะพื้นบ้านล้านของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งใกล้และไกล และยังได้สร้างอัตลักษณ์ของการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของตนเอง ทั้งการรำร่า ทำนองเพลง รวมถึงชิ้นเชิงและลีลาต่างๆ ก็ยังเป็นในรูปแบบของตนเอง จึงทำให้การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ทรงคุณค่าและควรที่จะอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

2. ศึกษาและรวบรวมความรู้ของการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ

ศิลปะการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ เป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์ ทั้งท่วงทำนองเพลง ลีลาท่าทางการรำรำ ดังที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 โดยในการฝึกฝนนั้นผู้ฝึกฝนต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจในด้านต่างๆ อาทิ ความเข้าใจทางด้านจังหวะเพลง ความเข้าใจในด้านการฟ้อน เป็นต้น เพื่อมาประกอบกับการฝึกฝนการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีมาแต่โบราณ ทั้งทางด้านประวัติและความเป็นมา บทบาทหน้าที่ของกลองไชยมงคล การถ่ายทอดองค์ความรู้และการฝึกฝน รวมถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการตีกลองไชยมงคล เพื่อให้เป็นแบบแผนในการเรียนรู้ที่ถูกต้องในการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ตั้งแต่เริ่มต้นฝึกหัด การเข้าเพลง การออกเชิง การรำรำ ตบมะพาบ จนเป็นศิลปะการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ได้อย่างสมบูรณ์ และการศึกษารังนี้จึงได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ของการอนุรักษ์การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดแก่ชนรุ่นหลังสืบไป

3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้ดำรงคงอยู่สืบไป

ผลของการศึกษาได้เสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ เพื่อให้สามารถอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้คงอยู่สืบไปดังนี้

3.1 ประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ต้องตระหนัก รู้คุณค่า ความสำคัญของการตีกลองไชยมงคล รวมทั้งสถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ที่มีความสนใจในการศึกษาศิลปะการแสดงล้านนา ต้องมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่ เนื่องจากเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการสืบสานต่อกันอย่างยาวนาน และควรอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

3.2 การจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ร่วมกับคนในจังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน วัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ตลอดจนเครือข่ายทางวัฒนธรรม มีส่วนร่วมกันส่งเสริมในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ อาทิ การถ่ายทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ จัดแสดงนิทรรศการเพื่อให้ความรู้ หรือจัดแสดงศิลปะการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้กิจกรรมมีการบูรณาการกับชุมชน ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอันดีให้กับเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู สืบสานศิลปะการแสดงล้านนาให้ดำรงอยู่ต่อไป

3. การเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ในรูปแบบที่ 1.เสนอให้มีการจัดทำข้อมูลในรูปแบบสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ และจัดทำเอกสารให้ความรู้ เพื่อรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ ประวัติและความเป็นมา ทำนองเพลง ลีลาท่าทาง และชิ้นเชิงต่างๆ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับจารีตขนบธรรมเนียมที่เกี่ยวกับการตีกลองไชยมงคล วิธีการฝึกหัด และเนื่องจากการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่สามารถปล่อยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้เอง จะต้องมีการอาศัยการจัดระบบให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ซึ่งในการอนุรักษ์และเผยแพร่ต้องมีการฝึกฝนในรูปแบบที่เหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ วัด ชุมชน โรงเรียนและสถาบันทางการศึกษา กระทรวงวัฒนธรรม ตลอดจนประชาชนทุกภาคส่วน ควรมีการร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมให้การอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ให้เป็นรูปธรรม ในด้านการเรียนสอนควรมีเครื่องมือที่เหมาะสม นำมาใช้ในกระบวนการการเรียนรู้ โดยจัดทำข้อมูลในรูปแบบสื่อเทคโนโลยีต่างๆ สื่อมัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสืบทอดศิลปะการตีกลองไชยมงคล ทั้งประวัติความเป็นมา ลักษณะ โอกาสการตี ชิ้นเชิง ลีลาท่าพ่อน รวมถึงเอกลักษณ์ของการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบพ่อครูมานพ ยาระณะ เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน และนำไปใช้ในกิจกรรมนอกเวลาเรียน หรือใช้เวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์ของการเรียนรู้อย่างสูงสุด ตามนโยบายของรัฐบาลที่ว่าด้วย การศึกษาและเรียนรู้การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมที่มีวัตถุประสงค์ให้สังคมไทย เกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็ง อย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กันไป โดยนำสื่อการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมานี้ส่งมอบให้กับวัด ให้กับชุมชน โรงเรียนและสถาบันทางการศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ ใช้ประโยชน์ได้ และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รูปแบบที่ 2 เสนอให้มีการส่งเสริมจัดการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ จัดแสดงนิทรรศการให้ความรู้แก่ผู้สนใจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะอย่างบูรณาการ

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ อภิปรายผลได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท อาทิ โบราณสถาน อาคาร พื้นที่ประวัติศาสตร์และสิ่งปลูกสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมา รวมทั้งระบบนิเวศ ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต มีทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ อาทิ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างต่างๆ และรูปแบบที่จับต้องไม่ได้ อาทิ ภาษา ศิลธรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ และความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ กล่าวว่าการอนุรักษ์ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอดีต และเข้าใจวัตถุมากขึ้น ทำให้หลักฐานที่มีอยู่บนวัตถุปรากฏ อย่างชัดเจนขึ้น และสงวนรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อ

การศึกษา และสาธารณชนได้ชื่นชม และยังสอดคล้องกับอิโคโมสไทย ได้กล่าวถึง มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างคุณค่า และความหมาย ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาร่วมกัน และคำนึงถึงมาตรการในการอนุรักษ์ไว้ด้วย และวิธีการดำเนินการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ที่ยังคงมีประโยชน์ใช้สอยอย่างต่อเนื่อง โดยการก่อสร้างหรือต่อเติมสิ่งที่เป็นอยู่ขึ้นใหม่ เพื่อความเหมาะสมในการใช้งาน โดยไม่จำเป็นต้องสร้างให้เหมือนเดิม แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้น จะต้องกลมกลืน และไม่ทำลาย มรดกวัฒนธรรมนั้นให้ด้อยค่าลงไป ตลอดจนการก่อสร้างหรือฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ตามความต้องการในปัจจุบัน จะต้องมาจากการออกแบบและการตัดสินใจที่มีกระบวนการ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลรูปแบบ และที่ตั้งดั้งเดิมอย่างครบถ้วน ที่จะไม่ก่อให้เกิดการสื่อความหมายที่ผิด และบิดเบือนคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม

ดังนั้นอาจจะกล่าวถึงคำว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญแล้ว และยังแสดงเอกลักษณ์ของชาติอีกด้วย วัฒนธรรมจึงเป็นความมั่นคงของชาติดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล วัฒนธรรมเป็นศักดิ์ศรีของความเป็นชาติ มรดกทางวัฒนธรรม มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ ซึ่งศิลปะการตีกลองไชยมงคลนั้นเป็นมรดกที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น เป็นภูมิปัญญา อันเป็นสมบัติของบรรพชนที่ทรงคุณค่าสง่างาม ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม จึงควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงข่าวสารและร่วมมือร่วมใจ ในการดำเนินกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมการแสดงของล้านนา เพื่อการอนุรักษ์รักษาคุณค่าภูมิปัญญาในการสืบสาน ศิลปะการตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะให้คงอยู่สืบไป

ปัญหาการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ซึ่ง ณ ปัจจุบัน ได้รับความสนใจน้อยลง จากคนรุ่นใหม่ หรือขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น การได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศ จึงให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการตีกลองไชยมงคลน้อยลง ไม่เหมือนในอดีต ทำให้การสืบทอดการตีกลองไชยมงคลขาดช่วงไป อีกทั้งการฝึกหัดการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวทำนองเพลง ความรู้ด้านการร่ายรำ และความอดทนสูง ดังนั้น หากต้องการสืบทอดภูมิปัญญาการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบพ่อครูมานพ ยาระณะ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาช้านาน ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง โดยอาจเสริมเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา หรือนำไปจัดการอบรมเรียนรู้ศิลปการตีกลองไชยมงคล ในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ หรือนำไปแสดงในงานประเพณีของชุมชนและกิจกรรมที่สำคัญทางวัฒนธรรม ซึ่งการเรียนรู้ของเยาวชนในห้องเรียนนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ของมนุษย์ อันสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย โดยกานเย เชื่อว่าการเรียนรู้ของคนต้องมีลำดับขั้น จึงได้จัดประเภทของการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น

จากง่ายไปสู่การเรียนรู้ที่ซับซ้อน 8 ประเภท คือ 1) การเรียนรู้สัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ 2) การเรียนรู้สิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่าง สิ่งเร้าและการตอบสนอง 3) การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (การเรียนรู้ทักษะ Chaining : Skill Learning) เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับขั้น และจะต้องเป็นการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ผู้เรียนเคยได้เรียนรู้มาแล้ว โดยต้องฝึกแต่ละตัวที่เชื่อมโยงตามลำดับขั้นที่ถูกต้อง 4) การเรียนรู้การเชื่อมโยงทางภาษา (Verbal Association) เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวกับการใช้ภาษา เช่น การท่องจำโคลง กลอน สุตรา บอกรู้ส่วนต่างๆ ของเครื่องมือ การได้ฝึกทักษะทั้งการคิด การถาม และการเขียนทบทวนอยู่บ่อยๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ประเภทนี้ได้เร็ว และทำให้จำได้นานขึ้น 5) การเรียนรู้ความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ 6) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันโดยสามารถระบุลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันได้ 7) การเรียนรู้กฎ (Rule Learning) หรือการเรียนรู้หลักการ (Principle Learning) เป็นการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรวมหรือเชื่อมโยงความคิดรวบยอด 2 อย่างหรือมากกว่า 2 อย่างขึ้นไป นำมาตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น การที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำการเรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ กันได้ และ 8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาโดยการรวมกฎเกณฑ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว การที่จะให้เยาว์ชนรวมถึงประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์รักษาและสืบทอดนั้น ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำสื่อการเรียนรู้ การจัดทำเทคโนโลยีการศึกษา แอปพลิเคชันในมือถือ หรือการส่งเสริมเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา จัดนำการแสดงออกเผยแพร่ในงานประเพณีสำคัญต่างๆ ของจังหวัด หรือกิจกรรมของชุมชน และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Cronbach Lee Joseph กล่าวว่าเมื่อบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ 1.การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง 2.การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ 3.ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกรู้จักคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือเป็นต้น ดังนั้นการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจถึงความสำคัญ ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด อันเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของการแสดงพื้นบ้านล้านนา เพื่อให้เป็นมรดกของชาติคงอยู่สืบไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ควรมีการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีกลองไชยมวงคลในภาคเหนือ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของกลองไชยมวงคลในภาคเหนือ ขนบธรรมเนียมและจารีตที่เกี่ยวข้องกับการตีกลองไชยมวงคล และขั้นตอนวิธีการฝึกหัด รวมถึงการเผยแพร่ในรูปแบบการแสดงเพื่อใช้จัดแสดงภายในศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ โดยให้ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆที่มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองไชยมวงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ อย่างมีระบบและการจัดการที่ดี ให้มีการจัดทำแบบประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงวิธีการจัดการองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ แก้วจิโน. (2545). *กลองสะบัดชัย*. เชียงใหม่ : วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่
- ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ. (2547). *การอนุรักษ์ศิลปะโบราณวัตถุเบื้องต้น*. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- เขาวลิต สัยเจริญ. (2557). *การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัยชาวล้านนา*. ล้านนาคดีศึกษา : สุเทพการพิมพ์.
- ดิษฐ์ โพธิารมย์. (2551). *กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการแสดงพื้นบ้าน (กลองไชยมวงคล) กรณีศึกษาพ่อครู มานพ ยาระณะ*. (ผลงานวิจัยแบบอิสระ โครงการวิจัยศิลปวัฒนธรรม). วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่.
- ดิษฐ์ โพธิารมย์. (2553). *องค์ความรู้ศิลปป็นแห่งชาติ นายมานพ ยาระณะ*. (งานวิจัยอิสระ โครงการวิจัยศิลปวัฒนธรรม). สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต. (2550). *วิทยาการการจัดการเรียนรู้*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระนคร ปญยาวชิโร. (2555). *กลองสะบัดชัย : ศิลปะการแสดงล้านนา*. เชียงใหม่:แม่กษพริ้นติ้ง (มรดกล้านนา).
- พระนคร ปริงฤทธิ์. (2553). *กลองในพระไตรปิฎกที่ปรากฏในล้านนา*. เชียงใหม่:แม่กษพริ้นติ้ง (มรดกล้านนา).
- มณี พยอมยงค์. (2519). *คร่าวพรหมทัต ฉบับวัดดวงดี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ. อักษรเจริญทัศน์.

- ลิขิต ลิขิตานนท์. (2534). ศาสนาและความเชื่อ. ใน เอกสารบทความจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ล้านนาคดีศึกษา:โลกทัศน์ล้านนา. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2534). ศิลปหัตถกรรมล้านนา. ใน เอกสารบทความจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการล้านนาคดีศึกษา:โลกทัศน์ล้านนา. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่
- วิไลรัตน์ แสงศรี. (2549). จิตวิทยาการสอนวิชาชีพ. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.
- สงวน โชติสุขรัตน์. (2515). ประชุมตำนานพื้นบ้านลานนาไทย. กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์.
- สนั่น ธรรมธิ. (2550). หนังสือชุดล้านนาคดี นานุกรณการล้านนา. เชียงใหม่:สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,สุเทพการพิมพ์.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน. (2556). กลองปู่จาเมืองน่าน เสียงสวรรค์แห่งนันทบุรี. ชุดความรู้เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. น่าน
- สุธิษณา โตธยานนท์. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการ Verdlan E-Journal. ปีที่ 7(3).
- องค์ความรู้กลองชัยยะมงคล พ่อครูมานพ ยาระณะ. เชียงใหม่ : โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา.
- อดิสร เมืองเกียง . (2556). การจัดการฟื้นฟูประเพณีการตีกลองปู่จาในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ของชุมชนบ้านใหม่ อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน อำเภอวังเหนือ จัตุรัสปาง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อาทิตย์ วงศ์สว่าง. (2557). การอนุรักษ์และฟื้นฟูการตีกลองปู่จาล้านนาของกลุ่มลายคำในจังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อุษณี ธงไชย. (2557). จากสมัยไพลสโตซินสู่สมัยอาณาจักรล้านนา. ล้านนาคดีศึกษา. สุเทพการพิมพ์.

